

„Cu aplauzele sunt zgârcit“

– convorbire cu pictorul
Florin Ciubotaru –

Mergeți des la teatru?

Am asistat în ultima vreme la câteva spectacole pe teme clasice „interpretate”. De exemplu – un exemplu mai vechi –, *Hamlet*-ul lui Tocilescu era chiar foarte „interpretat”. Părea mea este că, și aici, există o limită, deși este la fel de adevărat că actualizarea e necesară. Mă întreb ce se întâmplă astăzi cu un tânăr cu mai puțin teme cultural, care ar vedea un *Hamlet* integral. Greu de suportat pentru el. Generațiile noastre au avut altfel de acces la cultura clasică. Astăzi, lucrurile s-au modificat. Când merg la teatru, aleg foarte mult sau chiar cer păreri. Dar nu pe cele exagerate, pentru că mă pot influența. În ultima vreme, sincer, caut... Am avut însă o șansă grozavă, între 1973 și 1979, când, executând tapiseria pentru Teatrul Național chiar în clădirea lui, i-am cunoscut pe toți participanții la spectacole: regizori, actori mari și mici... Este o șansă ca eu, venind dintr-un alt gen de artă, să pot cunoaște fenomenul și comportamentul teatral.

Și cum e lumea lor?

Părea mea despre actori s-a schimbat. La primul contact, sunt plini de sine și eu chiar credeam că ei sunt participanții cei mai importanți la un spectacol. Cunoșcându-i mai bine, am ajuns la concluzia că sunt participanți secunzi, regizorul fiind cel care „ține în mână” spectacolul. Fără un regizor bun, majoritatea actorilor, cu excepții pe care le știm cu toții, sunt anihilați.

Ați cunoscut și excepțiile de care vorbiți?

Ciulei, prin anii '68, ne-a solicitat pe noi, un grup de tineri pictori, să asistăm la spectacolele lui și chiar la repetiții. Erau în grup Bănulescu, eu, Anton Perussi... Atunci am descoperit că este un mare regizor. Avea un dar special de a induce ideile și de a reuși să atragă interpretul spre personaj. Mai întâi, le vorbea actorilor despre convenție. Acesta era punctul major al înțelegerii faptului că, în esență, teatrul este un act de con-

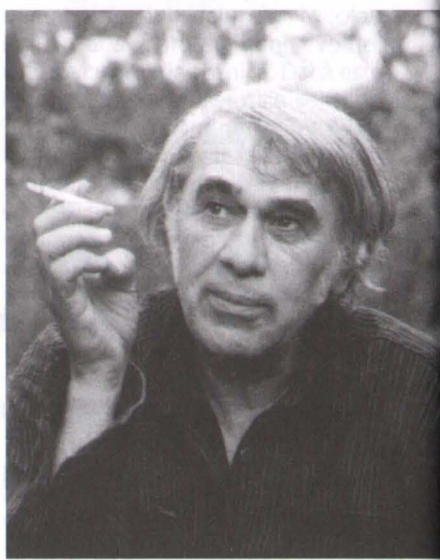
venție. Nu numai teatrul, ci orice fel de artă. Deci, noi trebuie să înțelegem că cel care a scris, a pus în scenă, cel care joacă – și chiar cel care vede – intră în această convenție. Altfel nu se poate. Să vă explic de ce, folosind un exemplu din pictură. Tatăl lui Max Ernst, care era și el pictor și făcea parte din grupul naturalistilor, și-a pictat pomii de lângă casă. Cândva, el jurase grupului să respecte legile lor de reprezentare și de non-intervenție asupra a ceea ce vede – dar artistul din el a renunțat să mai picteze un pom pentru că ar fi fost prea mult pentru compoziția tabloului. După multe frământări, ca să nu fie socotit trădător de grup, și-a tăiat pomul pe care nu îl pictase... Revenind la excepții, altele ar mai putea fi Pintilie, cu *Revizorul*. El propunea acolo o reactualizare ponderată, dar cu aluzii suficiente și neexagerate. Esrig era un tip de regizor sobru și interesant, aproape geometric în construcția spectacolelor sale. De la cei tineri, mai așteptăm...

Dar regizori mai îndrăzneți în montare...?

M-am dus, din curiozitate, la ...**au pus cătușe florilor**... Mi s-a părut că interpretarea dată piesei lui Arrabal era într-adevăr largă, iar rezultatul, da... interesant (*oftează*). Am plecat de la spectacol și iată că tot îmi aduc aminte de el. Dar satisfacția „rotunjirii” mele ca spectator nu am avut-o, încă, venind de la vreun experiment sau de la un spectacol montat în cheie foarte modernă.

Prin natura meseriei dumneavoastră, la teatru priviți profesionist scenografia, decorurile. Vă transformați vreodată în spectator obișnuit?

În momentul în care lucrezi cu imaginea, fără să vrei privești toate elementele de „facere” a unui spectacol. Consum tot ce văd, chiar și luminile, culoarea și direcționarea lor... Nu pot fi ca un spectator oarecare, care este atent doar la declamația actorului.

Și asta ajută sau împiedică emoția?

Vorbind de emoție, îmi aduc aminte de scenograful Peneș de la Târgu-Mureș, care a realizat scenografia pentru *Livada de vișini* doar cu un cilindru confecționat dintr-un material efemer, care însă marca exact ideea piesei de „înfundătură cu deschidere”. O astfel de idee de scenografie poate sprijini spectacolul. Din păcate, scenografiei nu i se prea acordă atenție, deși ea poate fi la fel de importantă pentru un spectacol ca și regia.

Ce tip de spectator este Florin Ciubotaru?

Cu vârsta, am devenit mai calm și rezist până la sfârșitul unui spectacol, când pot să judec tot fenomenul. Atunci pot spune dacă spectacolul a fost scăpat din mână de către regizor, dacă nu a fost înțeles temeiul autorului sau dacă regizorul a vrut prea mult și nu a obținut nimic... Cu aplauzele sunt zgârcit, chiar dacă, omeneste vorbind, îmi dau seama că efortul ar trebui răsplătit cumva. Câteodată, când nu aplaud la final, mă jenez, pentru că s-ar putea să fiu privit ca un exagerat sau ca un pretențios. Nu sunt așa, dar vreau să înțeleg lucrurile până la esență. Acord și circumstanțe atenuante, pentru că și eu, ca pictor, trec prin același lucru.

Așadar, un spectator liniștit care... ce caută, de fapt, în sala de teatru?

Este o obligație să cunoști toate genurile de artă pentru a-l putea înțelege pe al tău. Fiecare artă are un limbaj propriu și legile ei. Am văzut la Teatrul

„Nottara” o gafă monumentală: transpunerea unui roman de Dostoievski în spectacol de teatru. E ca și cum mi-ai cere mie să dansez o pictură de-a mea. Nu se poate face așa ceva. Ecranizarea multor cărți celebre a eșuat. Autori care au plâns când au scris cărțile respective s-au dus să mai plângă o dată, în sala de cinema, pentru ce a ieșit. Au fost câțiva artiști care au mers în zona artei populare și nu a ieșit nimic: Țuculescu a făcut un colaj între modalitățile lui de expresie și arta populară, George Enescu s-a oprit la timp... Artele sunt separate, arta populară este separată de cea cultă. Eu

însumi mă duc la teatru pentru a-i înțelege legile și pentru a mă bucura de legile artei mele. Teatrul mă ajută, dar nu la nivel de imagine, ci ca individ. În ceea ce privește poezia, Nichita spunea: „Totul este în spațiul dintre cuvinte”. Nu poți spune asta despre teatru sau pictură.

Așadar, considerați că aceste alături ale artelor sunt forțate?

Nu demult, am fost la un vernisaj la care a vorbit un critic, a cântat o doamnă la pian și au dansat câteva balerine. „Elementele” nu aveau legătură între ele, era doar pretenția

organizatorului că îmbogățește starea celui care privește. Nu a fost deloc așa, iar evenimentul a fost o nereușită. Când văd un lucru bun, el nu mă influențează în mod direct, dar faptul că m-a „umplut” de senzații, de sentimente, de idei îmi dă dorința de a face. Când văd un lucru prost, îmi descopăr și mie lucrurile pe care le fac prost și mă anihilează ca artist. Este vorba de o stare pe care ți-o poate da o altă artă și nu despre o influență pe care o iei de acolo. Un entuziasm care mă face să-mi spun: „Aș putea și eu să fac un lucru bun”.

Miruna Berescu

SSa scena amatorilor

Râsul sănătos

Ediția a X-a, jubiliară, a Festivalului-concurs „Gura satului” a transformat comuna Macea de lângă Arad într-o „Capitală a râsului sănătos”. Majoritatea trupelor și interpreților au respectat tematica sătească, dând întrecerii artistice un caracter unic.

Desfășurat între 3 și 5 august, Festivalul a cuprins o secțiune de grupuri satirice, una de interpreți individuali, un salon de grafică satirică și un colocviu în care scriitori din întreaga țară și-au prezentat volumele. Această manifestare, inițiată acum 20 de ani de regretatul Valentin Silvestru, a cunoscut o participare tot mai consistentă

de la an la an, precum și o creștere evidentă a nivelului calitativ.

Juriul a evidențiat Casa de Cultură din Jibou-Sălaj, pentru programul original, plin de replici savuroase. Premiul al doilea a revenit Căminului Cultural din Macea (textier și regizor: Traian Lăpăduș), iar premiul trei, trupei „Teatrul veșnic tânăr” al Școlii de Arte din Arad. A mai fost remarcat Puiu Nedelcu, din Aninoasa-Dâmbovița, iar Premiul special al juriului le-a revenit interpreților din Voivodina. Marele artist al caricaturii Ștefan Popa Popa's i-a desemnat pe cei opt câștigători din domeniul caricaturii, al portretului și fotografiei artistice cu tentă satirică.

Timp de trei zile, eleganta sală a căminului cultural a fost neîncăpătoare, măcenii aplaudând măiestria artiștilor amatori. Organizatorii au tipărit diplome, pliante și „medalii” de aur, argint și bronz. Un original „Car alegoric” tras de un măgăruș a devenit mascota festivalului. Peste toți și toate a domnit umorul, dialogul firesc și tonic al tuturor participanților la acest festival unic în țară. La succesul întregii acțiuni o contribuție determinantă a avut primarul Ioan Mercea, el însuși „doinitor” din frunză și interpret talentat, care a concentrat toată suflarea comunei într-o defășurare de forțe artistice și organizatorice cu totul remarcabilă.

Eugeniu Kuhartz

Tradiții sau inovații rurale

Nu știu cât de adevărată este (ipo)teza poetului filozof că veșnicia s-a născut la sat, dar, după nașterea veșniciei, la sat s-a mai născut câte ceva. Cel puțin aici, la Macea, unde se adună, la fiecare doi ani, oameni din multe localități, din Dâmbovița și Sălaj, Timiș și Banatul Sărbesc, Vaslui, Caraș-Severin sau Mehedinți, și înfruntă veșnicia cu efermerul glumei, dându-se voios în spectacol, fără prejudecăți sau pudibonderie. Pentru că, între altele, umorul țărănesc este jovial și blajin, chiar când mușcă tare, spre deosebire de umorul de mahala sau de cartier, care este de cele mai multe ori crispant, trivial, suburban. Exemplu: *fă* (femininul de la *mă*, nu imperativul de la *a face*) s-a născut, ca și eterni-

tatea, la țară: aici sună frumos și elegant, ca *signora* sau *lady*, nu vulgar, obscen, agresiv, ca în mahala bucureșteană. (Bibliografie, între altele: Marin Sorescu, *La Lilieci*.)

În ciuda economiei țărănești primitive, care părea într-adevăr de domeniul veșniciei, aici, la Macea, au apărut unități industriale de performanță, care lucrează pentru Occident, autoturisme din Occident, lucrători veniți din satele vecine, cofetării ca, odinioară, pe Calea Victoriei, fuste și tunsori scurte, vorbiri alese, nu neapărat ca la Academie, dar cam ca la reuniunile culturale (din ce în ce mai numeroase, fiind, îndeobște, gratuite). Așa că le-am spus prieteneste *culturalilor* de la Macea că ar trebui să-și adapteze și

ei limbajul producțiilor scenice la noile realități (cu toate că materialismul istoric presupunea o conștiință aflată mereu în urma relațiilor de producție), renunțând de bunăvoie la elementele de grai local, regionalisme și arhaisme, înțelese de o mână din ce în ce mai mititică de oameni. Iar în sala căminului cultural, unde s-au desfășurat scenele de veselie populară, nu se afla o mână de oameni, ci o mulțime curioasă, exultantă, sfidând o caniculă ca la București.

Așadar, dacă veșnicia nu e chiar veșnică, dacă se mai schimbă din când în când, sunt de acord cu (ipo)teza din capul rândurilor de față.

Dumitru Solomon